

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PIRMĀ NODAĻA

LIETA “KRIEVIŅA pret LATVIJU”

(Iesniegums Nr.31381/17)

SPRIEDUMS

STRASBŪRA

2025.gada 27.februāris

Šis spriedums ir galīgs, taču tajā var tikt veiktas redakcionālas izmaiņas.

Lietā Krieviņa pret Latviju

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (Pirmā nodaļa), sanākusi kā Komiteja šādā sastāvā:

Alena Poláčková, priekšsēdētāja,

Artūrs Kučs,

Anna Adamska-Gallant, tiesneši

un *Liv Tigerstedt*, nodaļas sekretāra vietniece,

Nemot vērā:

iesniegumu (Nr.31381/17), ko 2017.gada 24.aprīlī atbilstoši Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (“Konvencija”) 34.pantam pret Latvijas Republiku iesniedza 1978.gadā dzimusī Latvijas valstspiederīgā Maija Krieviņa (“iesniedzēja”), kura dzīvo Jūrmalā un kuru pārstāvēja J. Balodis-Bolužs, Rīgā praktizējošs advokāts.

Lēmumu nosūtīt iesniegumu Latvijas valdībai (“Valdība”), ko pārstāvēja tās iepriekšējā pārstāve K. Līce un vēlāk tās pašreizējā pārstāve E.L. Vītola; pušu apsvērumus;

lēmumu noraidīt Valdības iebildumu par lietas izskatīšanu Komitejas sastāvā;

Pēc apspriešanās slēgtā tiesas sēdē 2025.gada 30.janvārī,

Pasludina šādu spriedumu, kas ir pieņemts augšminētajā datumā:

LIETAS BŪTĪBA

1. Lietas pamatā ir iesniedzējas sūdzības par Konvencijas 8.panta un Konvencijas 1.protokola 1.panta iespējamu pārkāpumu saistībā ar viņas dzīvokļa un uzņēmuma telpu kratīšanu un vairāku viņas elektronisko ierīču izņemšanu un glabāšanu.

2. 2016.gada 16.augustā Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (“KNAB”) ierosināja kriminālprocesu pret iesniedzējas tēvu saistībā ar aizdomām, ka viņš varētu būt prettiesiski finansējis divas politiskās organizācijas.

3. 2016.gada 29.septembrī izmeklēšanas tiesnesis izdeva kratīšanas lēmumus attiecībā uz iesniedzējas dzīvokli un viņas uzņēmuma telpām. Lēmumos bija norādīts, ka tie izdoti, lai izmeklētu Krimināllikuma 288.²pantā (politiskās organizācijas nelikumīga finansēšana), 288.³pantā (starpniecība politiskās organizācijas nelikumīgā finansēšanā) un 288.⁴pantā (politiskās organizācijas nelikumīga finansējuma pieņemšana un izspiešana) paredzētos noziedzīgos nodarījumus, un tas, ka tie bija balstīti pamatotās aizdomās, ka iesniedzējs tēvs bija prettiesiski finansējis divas politiskās organizācijas. Abu kratīšanas lēmumu rezolutīvā daļa atļāva kratīšanu augšminētajās telpās ar mērķi atrast un izņemt:

“[...] grāmatvedības dokumentus, citus dokumentus un pierakstus, kas saistīti ar prettiesisku [vienas no politiskajām organizācijām] finansēšanu, kriminālprocesā iesaistīto personu tikšanās protokolus, tālruņus, datorus un citas datu turēšanas ierīces, kurās varētu glabāties informācija par noziedzīgiem nodarījumiem pret pārvaldības kārtību, kas varētu būt izdarīti, kā arī citus dokumentus un priekšmetus, kam varētu būt pierādījuma nozīme kriminālprocesā.”

4. 2016.gada 4.oktobrī KNAB un Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policijas pārvalde veica kratīšanu iesniedzējas dzīvoklī un izņēma, citstarp, viņas viedtālruni un divus portatīvos datorus. Tajā pašā dienā amatpersonas no šīm institūcijām veica kratīšanu arī iesniedzējas uzņēmuma telpās un izņēma, citstarp, datora serveri. 2016.gada 7.oktobrī iesniedzēju atzina par personu, pret kuru ierosināts kriminālprocess.

5. Iesniedzēja un viņai piederošais uzņēmums paralēli mēģināja izmantot vairākus veidus, lai novērstu to tiesību iespējamus pārkāpumus, kas radušies kratīšanas un priekšmetu izņemšanas dēļ.

6. 2016.gada 14.oktobrī iesniedzēja un viņai piederošais uzņēmums katrs atsevišķi pārsūdzēja lēmumus, ar kuriem atļāva izdarīt kratīšanu, un lūdza tos atcelt. Ar 2016.gada 27. un 28.oktobra galīgajiem lēmumiem Rīgas apgabaltiesa noraidīja šīs sūdzības.

7. 2016.gada 20.oktobrī iesniedzēja par izdarīto kratīšanu un viņas personisko elektronisko ierīču izņemšanu sūdzējās KNAB izmeklētājam. Viņa apgalvoja, ka šajās ierīcēs glabājās viņas personīgā un uzņēmējdarbībai nepieciešamā informācija, kam nebija nekādas nozīmes izmeklēšanā. Viņa saglabāja nostāju, ka ierīces bija jāapskata pirms to izņemšanas, lai būtu izņemtas tikai tās ierīces, kas saturēja kriminālprocesam būtisku informāciju. 2016.gada 25.oktobrī arī uzņēmums par tā telpās izdarīto kratīšanu un priekšmetu, kam, tā ieskatā, nebija nozīmes kriminālprocesā, izņemšanu sūdzējās izmeklētājam. Izmeklētājs noraidīja šīs sūdzības, un uzraugošais prokurors, kā arī amatā augstāks prokurors noraidīja turpmākās iesniedzējas un viņas uzņēmuma pārsūdzības. Amatā augstāka prokurora 2017.gada 3. un 6.janvāra lēmumi bija pārsūdzami nākamajam amatā augstākam prokuroram, taču nedz iesniedzēja, ne viņas uzņēmums šos lēmumus nepārsūdzēja.

8. 2016.gada 4.oktobrī nekavējoties pēc viņas dzīvokļa kratīšanas iesniedzēja pieprasīja viņas viedtālruni un divu portatīvo datoru, kurus kratīšanas laikā izņēma, atgriešanu. Izmeklētājs noraidīja viņas lūgumu, bet uzraugošais prokurors un amatā augstāks prokurors noraidīja viņas iesniegtās pārsūdzības. Tomēr viņa 2016.gada 7.novembra lēmumā amatā augstāks prokurors atzīmēja, ka viņš pieprasīja izmeklētājam izņemtās ierīces, kas ir nozīmīgas ikdienas lietošanai, pārbaudīt prioritārā kārtībā, lai tās var atgriezt pēc iespējas drīzāk. Šo lēmumu varēja pārsūdzēt nākamajam amatā augstākam prokuroram, taču iesniedzēja šo lēmumu nepārsūdzēja 10 dienu laikā.

9. 2016.gada 25.oktobrī arī uzņēmums pieprasīja tam atgriezt izņemto datora serveri un portatīvo datoru. Izmeklētājs noraidīja šo lūgumu, bet uzraugošais prokurors noraidīja uzņēmuma iesniegtās pārsūdzības. 2016.gada 30.novembrī iesniedzējas uzņēmums pārsūdzēja šo lēmumu amatā augstākam prokuroram, taču atbildi nesaņēma.

10. 2018.gada 26.oktobrī pret iesniedzēju ierosinātais kriminālprocess tika izbeigts. Tomēr attiecībā uz citām personām, kuras bija iesaistītas iespējamu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, kriminālprocess turpinājās. Kriminālprocess tika pabeigts 2019.gada 29.novembrī, kad apsūdzību

uzturošais prokurors pieņēma prokurora priekšrakstu par sodu, piemērojot vainu atzinušajām personām sodu.

11. Starp pusēm bija strīds, vai visi priekšmeti, ko izņēma kratīšanas iesniedzējas dzīvoklī un uzņēmuma telpās laikā, ir atgriezti. Tiesai iesniegtajos dokumentos redzams, ka 2016.gada 3.novembrī iesniedzējas advokāts saņēma iesniedzējas viedtālruni un vienu no viņas portatīvajiem datoriem, kurā nebija cietā diska. Atbilstoši iesniedzējas pašas teiktajam viņa šī portatīvā datora cieto disku saņēma 2018.gadā neidentificētā datumā, neilgi pēc tam, kad kriminālprocess pret viņu tika izbeigts. Otru portatīvo datoru iesniedzējai atgriezta 2020.gada 26.maijā vienlaikus ar citiem izņemtajiem priekšmetiem. Valdība norādīja, ka iesniedzējas uzņēmumam datora serveri atgriezta 2018.gada 28.februārī, taču neiesniedza dokumentus, kas šo faktu apliecinātu.

12. Iesniedzēja, atsaucoties uz Konvencijas 8.pantu, sūdzējās, ka kratīšana viņas dzīvoklī un viņas uzņēmuma telpās bijusi nesamērīga. Atsaucoties uz Konvencijas 1.protokola 1.pantu, viņa sūdzējās par viņas personisko elektronisko ierīču un viņas uzņēmuma datora servera glabāšanu.

TIESAS VĒRTĒJUMS

I. IESPĒJAMS KONVENCIJAS 8.PANTA PĀRKĀPUMS

13. Valdība argumentēja, ka iesniedzējas sūdzības, ciktāl tās skar viņas uzņēmumu, ir ārpus Konvencijas tvēruma *ratione personae*, jo uzņēmums bija atsevišķa juridiska persona un iesniedzējai nebija tiesību to pārstāvēt. Ievērojot tās līdzšinējo judikatūru (skatīt *Ankarcrona pret Zviedriju* (lēmums), iesniegums Nr.35178/97, ECHR 2000-VI), Tiesa uzskata, ka iesniedzējai kā vienīgajai viņas uzņēmuma akciju turētājai ir tiesības iesniegt sūdzību viņas pašas vārdā attiecībā uz pasākumiem, kas ietekmēja viņas uzņēmumu un tā īpašumu.

14. Pievēršoties iesniedzējas sūdzībai par elektronisko ierīču izņemšanu bez sākotnējās uz tām glabāto datu apskates, Tiesa norāda, ka iesniedzēja un viņas uzņēmums sūdzējās par izņemšanu nacionālajām iestādēm, taču nepārsūdzēja amatā augstāka prokurora lēmumu saistībā ar šīm sūdzībām (skatīt 7.rindkopu augstāk). Pretēji iesniedzējas apgalvojumiem šo tiesību aizsardzības līdzekli nevar uzskatīt par neefektīvu, jo atbilstoši Kriminālprocesa likuma 337.pantam amatā augstākam prokuroram būtu tiesības izskatīt iesniedzējas sūdzības pēc būtības. Līdz ar to šī iesniedzējas sūdzības par iespējamu Konvencijas 8.panta pārkāpumu daļa ir noraidāma nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu neizsmelšanas dēļ.

15. Pievēršoties iesniedzējas sūdzībai par kratīšanas lēmumiem, jāatzīmē, ka viņa argumentēja, ka atsauce uz “pret pārvaldes kārtību vērstiem pārkāpumiem” paplašināja kratīšanas lēmumu tvērumu, pārsniedzot noziedzīgu nodarījumu, kas saistīti ar iespējamu prettiesisku politisko organizāciju finansēšanu, tvērumu. Ņemot vērā, ka lēmumi atļāva “citu datu turēšanas ierīču” un “citu dokumentu un priekšmetu” izņemšanu, iesniedzēja

līdztekus apgalvoja, ka amatpersonām, kuras veica kratīšanu, tika piešķirta nesamērīga izvēles brīvība.

16. Tiesa ņem vērā, ka kratīšanas lēmumus nepārprotami ierobežoja specifiski noziedzīgi nodarījumi (skatīt 3.rindkopu iepriekš). Ja termins “noziedzīgi nodarījumi pret pārvaldības kārtību, kas varētu būt izdarīti” tiek apskatīts kratīšanas lēmumu kontekstā kopumā, ir skaidrs, ka tas tiek lietots vienīgi kā saīsinājums šiem konkrētajiem un iepriekš kratīšanas lēmumos uzskaitītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem. Tāpat no lēmumu rezolutīvajām daļām ir skaidrs, ka amatpersonām, kuras veic kratīšanu, ir tiesības izņemt tikai priekšmetus, kam ir pierādījumu nozīme konkrēto noziedzīgo nodarījumu izmeklēšanā. Tādējādi kratīšanas lēmumu tvērums bija pietiekami ierobežots. Ņemot vērā šos secinājumus, Tiesa uzskata, ka pārējā iesniedzējas sūdzību par iespējamu Konvencijas 8.panta pārkāpumu daļa, ir acīmredzami nepamatota.

17. Līdz ar to visas iesniedzējas sūdzības par iespējamu Konvencijas 8.panta pārkāpumu ir noraidāmas atbilstoši Konvencijas 35.panta 3.punkta (a) apakšpunktam.

II. IESPĒJAMS KONVENCIJAS 1.PROTOKOLA 1.PANTA PĀRKĀPUMS

18. Iesniedzēja sūdzējās, ka nesamērīgi ilga viņas personisko elektronisko ierīču un viņas uzņēmuma datora servera glabāšana radīja viņai pārmērīgu slogu, jo šīs ierīces bija būtiskas viņai ikdienas lietošanai un uzņēmējdarbības veikšanai.

19. Tiesa jau ir atzinusi, ka iesniedzējai bija tiesības savā vārdā sūdzēties par pasākumiem, kas ietekmēja viņas uzņēmumu (skatīt 13.rindkopu iepriekš). Valdība argumentēja, ka iesniedzēja attiecībā uz šo sūdzību nav izsmēlusi nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus, jo viņa nepārsūdzēja amatā augstāka prokurora lēmumu, atbildot uz viņas sūdzību ar lūgumu viņai atgriezt viņas ierīces. Tomēr Tiesa norāda, ka lēmumā amatā augstāks prokurors norādīja, ka viņš ir devis norādījumus izmeklētājam paātrināt izņemto ierīču atgriešanu (skatīt 8.rindkopu iepriekš). Tādēļ, lai arī amatā augstāka prokurora lēmums nepieprasīja ierīču nekavējošu atgriešanu, tas nebija arī skaidrs iesniedzējas lūguma noraidījums, ko varēja saprast arī kā atzinumu, ka ierīces būtu jāatgriež pēc iespējas ātrāk. Patiesi, iesniedzēja nevarēja zināt, ka amatā augstāka prokurora norādes neizpildīs. Tādēļ šīs lietas apstākļos Tiesa secina, ka iesniedzēju nevar vainot par lēmuma nepārsūdzēšanu noteiktajā 10 dienu termiņā. Attiecīgi, Valdības iebildums šajā aspektā ir jānoraida.

20. Tiesa atzīmē, ka šī sūdzība nav acīmredzami nepamatota Konvencijas 35.panta 3.punkta (a) apakšpunkta izpratnē vai noraidāma citu iemeslu dēļ. Tādēļ tā jāatzīst par pieņemamu.

21. Tiesa jau iepriekš ir nodibinājusi, ka īpašuma izņemšana tiesvedības nodrošināšanai ierasti ir uzskatāma par indivīda īpašuma izmantošanas kontroli un tāpēc iejaucas šīs personas Konvencijas 1.protokola 1.pantā

garantētajās tiesībās uz īpašuma miermīlīgu baudīšanu. Šāda iejaukšanās ir attaisnojama, ja tā ir noteikta ar likumu, vērsta uz leģitīma mērķa sasniegšanu un nodrošina taisnīgu līdzsvaru starp vispārējām sabiedrības interesēm un indivīda pamattiesībām. Taisnīgs līdzsvars nebūs sasniegts, ja skartajai personai būs jācieš pārmērīgs slogs (skatīt, citstarp, *Stolkowski pret Poliju*, iesniegums Nr.58795/15, 53.-54.rindkopa, 2021.gada 21.decembris).

22. Puses būtībā bija vienprātis, ka iesniedzējas elektronisko ierīču izņemšana un glabāšana notika atbilstoši likumam un bija vērsta uz leģitīma mērķa – nodrošināt pareizu tiesas spriešanu (*proper administration of justice*) – sasniegšanu. Attiecībā uz to, vai šo ierīču glabāšana nodrošināja taisnīgu līdzsvaru, Tiesa atzīmē, ka atbilstoši Valdības apsvērumiem tieši dati, kas glabājās uz iesniedzējas elektroniskajām ierīcēm, nevis pašas ierīces, bija ar pierādījumu nozīmi kriminālprocesā. Līdz ar to būtisko datu kopijas būtu bijušas pietiekamas kriminālprocesa mērķiem. Lai arī starp pusēm bija strīds par vairākiem jautājumiem, kas skara ierīču atgriešanu, nav strīda, ka vienu no iesniedzējas portatīvajiem datoriem viņai atgrieza tikai pēc tam, kad kriminālprocess bija noslēdzies, vairāk nekā trīs gadus un septiņus mēnešus pēc tā izņemšanas (skatīt 11.rindkopu iepriekš). Valdība nav sniegusi pamatotu skaidrojumu tam, kādēļ portatīvo datoru bija nepieciešams glabāt visu kriminālprocesa laiku. Līdz ar to, ņemot vērā tā ilgstošo glabāšanu, iestādes nebija nodrošinājušas taisnīgu līdzsvaru starp vispārējām sabiedrības interesēm un nepieciešamību nodrošināt iesniedzējas tiesību uz īpašuma miermīlīgu baudīšanu (skatīt un salīdzināt ar *Smirnov pret Krieviju*, iesniegums Nr.71362/01, 58.-59.rindkopa, 2007.gada 7.jūnijs).

23. Šie secinājumi paši par sevi ir pietiekami, lai Tiesa secinātu, ka ir pieļauts Konvencijas 1.protokola 1.panta pārkāpums. Tādēļ nav nepieciešamības atsevišķi izskatīt atlikušo iesniedzējas sūdzību par šī panta iespējamu pārkāpumu būtību.

KONVENCIJAS 41.PANTA PIEMĒROŠANA

24. Iesniedzēja lūdza viņai piešķirt EUR 50 000 kā kompensāciju par nemantisko kaitējumu un EUR 6 000 kā atlīdzību par izdevumiem, kas viņai radās tiesvedības Tiesā laikā.

25. Valdība apstrīdēja šīs prasības.

26. Tiesa iesniedzējai piešķir kompensāciju EUR 1 6000 apmērā par nemantisko kaitējumu, pieskaitot šai summai jebkurus ieturamos nodokļus.

27. ņemot vērā dokumentus, kas ir tās rīcībā, Tiesa uzskata par samērīgu piešķirt iesniedzējai atlīdzinājumu EUR 2 000 apmērā par tiesāšanās izdevumiem, kas iesniedzējai radās tiesvedības Tiesā gaitā, pieskaitot šai summai jebkurus ieturamos nodokļus.

ŠO IEMESLU DĒĻ TIESA VIENBALSĪGI

1. *Atzīst* saskaņā ar Konvencijas 1.protokola 1.pantu iesniegto sūdzību par pieņemamu izskatīšanai pēc būtības, bet iesniegumu pārējā daļā par noraidāmu;
2. *Nolemj*, ka ir pieļauts Konvencijas 1.protokola 1.panta pārkāpums saistībā ar vienu no iesniedzējas portatīvajiem datoriem glabāšanu;
3. *Nolemj*, ka nav nepieciešams izskatīt atlikušo sūdzību par Konvencijas 1.protokola 1.panta pārkāpumu būtību;
4. *Nolemj*, ka
 - (a) valstij-atbildētājai ir pienākums trīs mēnešu laikā izmaksāt iesniedzējai šādas summas:
 - (i) EUR 1 600 (viens tūkstots seši simti eiro), pieskaitot šai summai jebkurus no iesniedzējas ieturamos nodokļus, kā kompensāciju par nemantisko kaitējumu;
 - (ii) EUR 2 000 (divi tūkstoši eiro), pieskaitot šai summai jebkurus no iesniedzējas ieturamos nodokļus, kā atlīdzinājumu par tiesāšanās izdevumiem;
 - (b) sākot no iepriekš minētā trīs mēnešu termiņa iestāšanās līdz samaksas veikšanai, par šo naudas summu ir jāmaksā procenti pēc likmes, kas ir vienāda ar attiecīgajā laika periodā spēkā esošo Eiropas Centrālās bankas rezerves aizdevumu procentu likmi nokavējuma periodā, pieskaitot tai trīs procentpunktus;
5. *Noraida* iesniedzējas taisnīgas atlīdzības prasību pārējā daļā.

Sagatavots angļu valodā un atbilstoši Tiesas reglamenta 77.punkta 2. un 3.apakšpunktam rakstveidā paziņots 2025.gada 27.februārī.

Liv Tigerstedt
nodaļas sekretāra vietniece

Alena Poláčková
priekšsēdētāja